

Svar på spørsmål om tolkning av barnehageloven §§ 1 og 1 a

Utdanningsdirektoratet svarer Fylkesmannen i Oslo og Akershus på spørsmål om tolkningen av barnehageloven § 1 og § 1 a for barnehager med særlige formål.

TOLKNINGSUTTALELSE | 12.06.2018

Gjelder

- [Barnehageloven - § 1 Formål](#)
- [Barnehageloven - § 1a. Særlig formål](#)

Vi viser til henvendelse fra dere 23. april 2018, hvor dere skriver at dere har mottatt en forespørsel fra Urtehagen barnehager AS med spørsmål om barnehager med særlige formål. Urtehagen barnehager AS skriver at to av deres barnehager har islamsk formål.

Urtehagen barnehager AS oppstiller en rekke konkrete spørsmål i brevet knyttet til bestemte tilfeller i deres barnehager. Vi tar her ikke stilling til disse konkrete spørsmålene, men vil uttale oss generelt om barnehager med særlige formål.

Utgangspunkt

Utgangspunktet er at alle barnehager i Norge, uansett formål, må oppfylle kravene i barnehageloven (bhgl.) med forskrifter, herunder rammeplanen, og norsk lov for øvrig. Barnehagene må også overholde Norges forpliktelser etter menneskerettighetene, herunder bl.a. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen).

Formål og verdigrunnlag

Det følger av bhgl. § 1 første ledd andre punktum at:

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Det følger av Ot.prp. nr. 47 (2007-2008) at bestemmelsen presiserer hvilke verdier som skal ligge til grunn for barnehagen og hvilke tradisjoner som skal være retningsgivende. Videre følger det av forarbeidene at de utpekte verdiene har et forankringspunkt i menneskerettighetene, samtidig kan de uttrykkes og begrunnes forskjellig i ulike religioner og livssyn.

Eiere av private barnehager kan imidlertid bestemme i vedtektene at verdiene i loven § 1 om respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, ikke skal forankres i den kristne og humanistiske arv og tradisjon. Dette følger av bhgl. § 1 a første ledd. Det følger av Prop. L 105 (2009-2010) at bestemmelsen åpner for at den enkelte barnehage kan ha en innfallsvinkel til formålsbestemmelsen som samsvarer med annen religiøs og filosofisk overbevisning. Dette kan f.eks. være islamsk overbevisning. Det følger videre av proposisjonen at:

Det er ikke adgang til å unnta seg verdiene i formålsbestemmelsen og deres forankring i menneskerettighetene. Det er ikke ønske om en verdinøytral formålsbestemmelse i barnehageloven, dette er uttrykk for allmenne verdier som lovgiver vil at skal gjelde i alle barnehager.

Det er derfor adgang for private barnehager til å bestemme i vedtektene at verdiene, som er nevnt i bhgl. § 1, ikke skal være forankret i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Alle barnehager er imidlertid, uansett eierforhold og formål, forpliktet til å drive barnehagen i samsvar med verdigrunnlaget i formålsbestemmelsen. Det er derfor ikke adgang til å ha vedtekter som ikke overholder de verdiene som følger av § 1 og deres forankring i menneskerettighetene. Dette gjelder for alle private barnehager uavhengig av religiøs forankring. En barnehage kan derfor bestemme i vedtektene at verdiene skal være forankret i f.eks. islamsk tro, så lenge verdiene i bhgl. § 1, menneskerettighetene og norsk lov for øvrig, overholdes.

Barnehagens pedagogiske arbeid

Urtehaven barnehage AS viser i brevet til rammeplanen og spør om barnehagens innfallsvinkel, f.eks. islam, kan synliggjøres i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

I rammeplanen vises det til at «Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid». Vi forstår dette slik at det er verdiene nevnt i § 1, som skal

formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Disse verdiene kan være forankret i f.eks. islamsk tro, se vurderingen vår over. Det er ikke adgang til å praktisere eller formidle et verdigrunnlag i barnehagens pedagogiske arbeid som strider mot verdiene i § 1, menneskerettighetene eller norsk lov for øvrig.

Særlige formål

Urtehagen barnehager AS har også noen spørsmål knyttet til barnehager med særlige formål etter bhgl. § 1 a annet ledd. Det følger av bestemmelsen at:

Private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke kan i vedtektene fastsette særlige bestemmelser om tros- eller livssynsformål.

Private barnehager kan altså i tillegg til å vedtektsfeste at verdiene i formålsbestemmelsen ikke skal være forankret i kristen og humanistisk arv og tradisjon, også vedtektsfeste særlige bestemmelser om tros- eller livssynsformål. Bestemmelsen gir eier anledning til å fastsette bestemmelser som et supplement til de grunnleggende verdiene i formålsbestemmelsen. Slike vedtektsbestemmelser kan gi grunnlag for en utvidet praktisering sammenliknet med det formålsbestemmelsen og rammeplanen alene gir grunnlag for. Dette følger av Prop. L 105 (2009-2010).

Hva som konkret skal fastsettes som særlige formål, er opp til hver enkelt barnehage å vurdere. Selv om barnehagen fastsetter særlige formål i vedtektene, må vedtektene og driften av barnehagen overholde verdigrunnlaget i § 1, internasjonale menneskerettigheter og norsk lov for øvrig. Barnehagen kan altså ikke fastsette særlige formål som innskrenker formålsbestemmelsen og dets forankring i menneskerettighetene.

Når det gjelder Urtehagen barnehager AS sitt spørsmål knyttet til rammeplanens bestemmelse om at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av religion og livssyn, viser vi til at likeverd og respekt for menneskeverdet er verdier nevnt i bhgl. § 1. Barnehagen kan derfor ikke ha vedtekter eller en praksis som innebærer forskjellsbehandling eller et tankesett om at ulike mennesker ikke er verdt like mye. Vi viser særlig til at forbudet mot diskriminering i EMK art. 9 og 14 må overholdes.

Vår referanse: 2018/17589